

Shpendët kryesorë të pranishëm në zonën Këneta e Kashtës Kukës

Foto: B. Hallaj

“Ky botim është bërë i mundur nga një grant i REC Shqipëri në kuadër të programit SENIOR-A
“Mbështetje për Organizatat Mjedisore të Shoqërisë Civile në Shqipëri”.
Ky program është financuar nga Qeveria Suedeze”

Ky studim u ndërmor në kuadër të aktiviteteve të Rrjetit për Mbrojtjen e Natyrës, që mbështetet nga projekti SENiOR-A, e që përbëhet nga 8 organizata të cilat kanë një shpërndarje në të gjithë Shqipërinë, INCA (Tiranë), Iliria (Tiranë), Adriatik (Vlorë), Green & Clean (Korçë), Mbrojtja e Mjedisit (Kukës), Miqësia (Ulëz), FSLSH (Shkodër) dhe Çajupi (Gjirokastrë); rrjeti drejtohet nga Instituti për Mbrojtjen e Natyrës në Shqipëri (INCA). Qëllimi i këtij botimi është promovimi i vlerave të Kënetës së Kashtës dhe ruajtjes së saj nëpërmjet përfshirjes e pranisë së nxënësve të shkollave në këtë mjedis.

Kuntribuesit kryesorë:

- Zamir Dedej
- Genti Kromidha
- Ilirjan Qirjazi
- Jahir Cahani
- Besnik Hallaçi
- Arben Palushi

Përgatitur nga:

INCA
Institute for Nature Conservation in Albania
Instituti për Ruajtjen e Natyrës në Shqipëri

Publikuar nga:

Mbrojtja e Mjedisit (Kukës)

Ky botim u mundësua nga një grant i dhënë nga Qendra Rajonale e Mjedisit (REC) Shqipëri përmes programit SENiOR-A. Ky publikim paraqet pikëpamjet e autorit/autorëve mbi këtë temë. Këto pikëpamje nuk janë adoptuar apo aprovuar nga Qendra Rajonale e Mjedisit (REC) dhe nuk duhet të shihen si qëndrime të REC apo të Ambasadës Suedeze në Shqipëri. REC Shqipëri nuk garanton saktësinë e të dhënave të këtij publikimi e nuk mban përgjegjësi për përdorimin e këtij publikimi”.

Ekosistemi ligatinor Këneta e Kashtës

Vendodhja

Këneta e Kashtës, që përfshin një zonë ligatinore me sipërfaqe prej rreth 1 km², ndodhet në territorin e tre njësjive administrative: Bashkia Kukës, Komuna Shtiqën dhe Komuna Bicaj. Kufizimet e saj janë: në veri shpati i Bakzës, në jug Kodra e Gjalipes, në lindje shpati i Katundit, dhe në perëndim me liqenin Fierzës. Ky habitat ndodhet një kilometër larg fshatit Gostil të Bashkisë Kukës, që është qendra e banuar më afërt dhe rreth 5 km larg qytetit të Kukësit në drejtim jugor. Zona e Kënetës krahas pellgut ujqor përfshin edhe një sipërfaqe të konsiderueshme tokash livadhore e bujqësore. Kjo ligatinë paraqet një ekosistem me diversitet të pasur bimor dhe shtazor. Baseni i kënetës ushqehet nga disa burime ujore jashtë pellgut dhe burime brenda pellgut.

Përshkrimi i zonës

Zona e kënetës i ngjan një amfiteatri të madh natyror. Ky ekosistem është mjaft i vjetër dhe i vetëm në llojin e tij në rrethin e Kukësit. Pranë këtij ekosistemi ka patur vendbanime duke filluar që nga neoliti e në vazhdim. Në perëndim të Kënetës janë zbuluar dy vendbanime neolitike të përfaqësuara nga tumat e Kënetës dhe të Qinamakut. Krahas ekosistemit ligatinor gjenden sipërfaqe të konsiderueshme tokash livadhore, bujqësore dhe kodra të mbuluara me dushqe. Në sfond ngrihet madhështor mali Gjallicës që i jep pejsazhit të zonës një pamje

monumentale. Kufiri perëndimor i zonës së kënetës laget nga ujrat e liqenit të Fierzës. Kjo ndikon në zgjerimin e hapsirës për shpendët migratorë dhe ata që lidhen me habitatet ujore.

Nga ndërhyrjet në vitin 1954 dhe më pas në vitet 1968-1969 për ndërtim e digës u rrit ndjeshëm niveli i ujit, i cili përdorej për vaditje. Në vitet '70 dhe '80 në rezervuarin e kënetës u shtuan artificialisht peshqit e llojeve krap, ballgjëre duke e kthyer në një rezervat për rritjen e tyre. Në pjesën lindore të kënetës janë ndërtuar disa rezervuare për kultivimin e rritjen e peshkut. Pavarësisht këtyre ndryshimeve ekosistemi ligatinor i Kënetës së Kashtës i ruajti karakteristikat kryesore natyrore. Ai mbeti i vetmi sistem ligatinor në rrethin e Kukësit që i plotësonte kërkesat e Konventës RAMSAR si një ligatinë me rëndësi ndërkombëtare për shpendët, dhe në vitin 2002 me Vendimin e Këshillit të Ministrave Nr. 676, datë 20/12/2002, ekosistemi ligatinor "Këneta e Kukësit" u shpall "Monument Natyre".

Të gjitha këto karakteristika e bëjnë atë një vend tërheqës për pasionantët e natyrës, studiuesit, nxënësit e shkollave e njëkohësisht një atraksion të rëndësishëm turistik. Pozicioni i favorshëm, larmia e habitateve e bën atë një zonë me diversitet të pasur biologjik.

Vegjetacioni

Zona është nën ndikimin e rrymave ajrore dhe lagështisë që depërtojnë nëpërmjet

luginës së Drinit. Këto rryma favorizojnë praninë dhe zhvillimin e një shumëllojshmërie të specieve bimore. Dominuese janë shoqërimet e kallamishteve (*Typha sp.*) dhe të Ekuisetum palustre, ndërsa në livadhet përreth shoqërimet e zhabinave (*Ranunculus sp.*) etj.

Foto: B.Hallaci

Euonymus europaeus

Foto: B.Hallaci

Potamogeton natans

Foto: B.Hallaci

Equisetum palustre

Përreth ekosistemit ligatinor takohen lloje drurësh dhe shkurresh si dushqe (*Quercus sp.*), shelgu (*Salicaceae sp.*), kulumbria (*Prunus spinosa*), shkoza (*Carpinus orientalis*), murriz (*Crataegus monogyna*). Po në këtë zonë ka pasur një zhvillim të rëndësishëm të verriut (*Alnus verrucosa*) i cili është dëmtuar plotësisht.

Gjithashtu takohen një larmi bimësh barishtore si Potamogeton natans (e cila është një nga bimët notuese në sipërfaqen e ujrave të kënetës), Epilobium palustre, Ranunculaceae sp., lule delja (*Belis perrenis*). Disa prej bimëve janë të rëndësishme edhe si bimë mjeksore si trëndafil i egër (*Rosa canina*), ferrëmane (*Rubus ulmifolius*), murrizi (*Crataegus monogyna*), xherrokulla (*Colchicum autumnale*), saponaria, salepi (*Orchis morio*), milsa (*Melissa officinalis*), etj.

Fauna

Ky ekosistem paraqet vlera të veçanta për faunën. Është një vendpushim dhe korridor i rëndësishëm për disa lloje shpendësh shtegëtarë (shih më poshtë listën e llojeve). Pikërisht për këtë ngjall interes edhe si një pikë e vrojtimit të shpendëve. Për të vrojtuar shpendët është ndërtuar edhe një kullë e vrojtimit të shpendëve, e cila shërben edhe si qendër promovimi dhe edukimi për nxënësit e shkollave.

Në këtë zonë hasen specie të tilla të rralla si breshka e ujit me pika të verdha (*Emys orbicularis*), lundërza (*Lutra lutra*), shushunja (*Hirudo medicinalis*), baldosa (*Meles meles*) të cilat rrezikohen seriozisht të zhduken, por edhe lloje të

tjera si bretkosa e gjelbër (*Rana ridibunda*), zhaba e gjelbër (*Bufo viridis*), gjarpri i ujit (*Natrix tessellata*), etj.

Shpendët

Shpendët janë pjesë e rëndësishme e botës shtazore. Ato janë të përshtatur për të fluturuar, por që kanë edhe aftësinë për të ecur. Trupin e kanë të mbuluar me pupla, shpeshherë shumngjyrëshe. Gjymtyrët e përparme i kanë të përshtatura në krah për fluturim. Gojën e kanë në formë sqepi, i cili përbëhet nga dy nofulla me natyrë brirorë. Forma e sqepit është e ndryshme sipas llojeve të ndryshme. Forma e sqepit është në përshtatje me mënyrën e të ushqyerit të shpendëve. Ai krahas elementëve të tjerë është mjaft i rëndësishëm për përcaktimin e llojit. Disa e kanë sqepin e gjatë, të tjerët të shkurtër, disa të drejtë, disa të lakuar, disa sqep të gjerë, disa me majë të theksuar.

Shpendët janë të përhapur në të gjithë rruzullin tokësor. Ata i takojmë pothuajse kudo rreth nesh, shpesh herë nuk i shikojmë por dëgjojmë "cicërimat" e tyre. Vendbanimet e preferuara për shpendët janë pyjet, kullotat livadhet, mjediset ujore, e për disa edhe vendbanimet e njeriut.

Shpendët kanë rëndësi të madhe për natyrën dhe njeriun. Ato janë një hallkë e rëndësishme e zinxhirit ushqimor, duke ndikuar në vendosjen e ekuilibrave biologjik. Ato ushqehen me insektet e dëmshme, larvat dhe vezët e tyre. Kësisoj ndikojnë në pakësimin e numrit të dëmtuesve për kulturat bujqësore, pyjet e

kullotat. Shumë shpend grabitqarë ushqehen me kufoma shtazore duke kontribuar në pastrimin mjediseve prej mbeturinave që janë burim i mundshëm i infeksioneve. Të tjerë, që ushqehen me fruta, luajnë rol të madh në natyrë duke bërë të mundur përhapjen e farave të bimëve.

Shpendët për njeriun kanë rëndësi të veçantë jo vetëm si burim i rëndësishëm ushqimi por edhe për kënaqësinë e vëzhgimit të llojeve të ndryshme, dëgjimit të këngës, sjelljes së tyre. Mënyra e sjelljes dhe e jetesës së shpendëve duhet njohur mbasi ka rëndësi për t'u orientuar për kohën dhe vendin e vëzhgimit të tyre. Në lidhje me përhapjen gjeografike ka lloje që gjenden në të gjithë territorin, të tjerë që gjenden vetëm në jug, të tjerë që gjenden vetëm në veri. Ndërsa në lidhje me mjediset jetësore (habitatet), ka lloje që jetojnë vetëm në mjedise tokësore dhe ka të tjerë që jetojnë vetëm në mjedise ujore. Po kështu në lidhje me stinët ka lloje që takohen e vrojtohen vetëm në verë të tjerë në pranverë e vjeshtë, të tjerë vetëm në dimër.

Për t'u orientuar më lehtë nga studiuesit është bërë ky klasifikim:

P- lloje të pranishëm gjatë gjithë vitit (si harabelat)

V- shpendë që vijnë në mars-prill dhe shpesh qëndrojnë deri në shtator-tetor (si dallandyshtet).

D- shpendë që vijnë në vjeshtë dhe qëndrojnë deri në pranverë (si patat e egra).

SH- shpendë shtegtarë që nuk qëndrojnë në verë dhe as në dimër, por që mund të shihen gjatë kohës së pushimeve të rrugës, në vjeshtë ose në pranverë (si krillat ose kojliket e marsit).

Ky klasifikim na ndihmon edhe në vrojtimin e shpendëve në zonën e Kënetës së Kashtës që janë paraqitur në këtë manual. Për vrojtimin e shpendëve është e rëndësishme të kesh këto paisje: dylbi me lente të jashtme të mëdha, për një ndriçim më të mirë, teleskop me stativ, një bllok shënimesh dhe aparat fotografik.

Mbrojtja dhe ruajtja e shpendëve

Shpendët janë një grup i madh dhe i rëndësishëm i botës shtazore. Në vendin tonë mendohet të jenë rreth 350 lloje shpendësh. Ato për njeriun kanë qenë gjithnjë jo vetëm burim ushqimi, por edhe burim frymëzimi. Aftësia për të fluturuar dhe forma aerodinamike ka nxitur fantazinë e njeriut për të "pushtuar" hapsirat qiellore, dhe ka ndikuar në breza të tërë shkencëtarësh për të zhvilluar industrinë e avionëve. Disa prej shpendëve janë simbol i rëndësishëm për shumë popuj, siç është edhe shqiponja për ne shqiptarët, të tjerë janë simbol i bukurisë dhe i këngës melodioze që haset gjithandej në krijimtarinë popullore.

Pra shpendët janë pjesë jo vetëm e trashëgimisë natyrore por edhe pjesë e rëndësishme edhe e trashëgimisë etnokulturore dhe shpirtërore. Për këto arsye ruajtja, mbrojtja e kujdesi ndaj tyre është detyrë dhe domosdoshmëri për të gjithë ne.

Disa prej rregullave të studimit, ruajtjes dhe mbrojtjes së shpendëve janë:

- Mjedisi ku ata jetojnë duhet ruajtur me çdo kusht,
- Shqetësimi ndaj shpendëve duhet të reduktohet në minimum,
- Nëse hasni një lloj të rrallë zgjidhni personin e duhur për t'ia treguar,
- Mos i shqetësoni asnjëherë shpendët dhe kafshët e egra,
- Në çdo rast respektoni ligjet për mbrojtjen e natyrës dhe botës së gjallë,
- Ofroni të dhënat tuaja të terrenit për institucionet shkencore dhe autoritetet për mbrojtjen e faunës.

Foto: B.Hallaçi

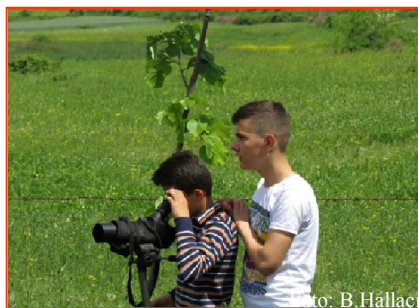

Foto: B.Hallaçi

Pamje nga veprimtaria me nxënësit e shkollave në shënim të ditës ndërkombëtare të shpendëve

Lista e shpendëve kryesorë të pranishëm në zonën

Këneta e Kashtës, Kukës

Shpendët kryesorë të pranishëm në zonën Këneta e Kashtës, Kukës

1. Çafka e vogël e bardhë / Little Egret (*Egretta garzetta*)
2. Çafka e madhe e bardhë / Great White Egret (*Egretta alba*)
3. Çafka e përhimë / Grey Heron (*Ardea cinerea*)
4. Dervishi / Crested lark (*Galerida cristata*)
5. Kredharaku i madh / Great Crested Grebe (*Podiceps cristatus*)
6. Bajza / Coot (*Fulica atra*)
7. Çafka sqeplugë / Spoonbill (*Platalea leucorodia*)
8. Pulbardha e zakonshme / Black-headed Gull (*Larus ridibundus*)
9. Turtulli / Turtle Dove (*Streptopelia turtur*)
10. Karabullaku i vogël / Pygmy cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*)
11. Kuqlla qafëgjelbër / Mallard (*Anas platyrhynchos*)
12. Rosa kërre / Teal (*Anas crecca*)
13. Kojliku i zi / Glossy ibis (*Plegadis falcinellus*)
14. Mëllenja / Blackbird (*Turdus merula*)
15. Pupëza / Hoopoe (*Upupa epops*)
16. Bisht lëkundësi i verdhë / Yellow wagtail (*Motacilla flava*)
17. Bisht lëkundësi i bardhë / Pied Wagtail (*Motacilla alba*)
18. Drenja e livadhit / Meadow Pipit (*Anthus pratensis*)
19. Kumuria / Collared Dove (*Streptopelia decaocto*)
20. Cerloi i zi pikalosh / Starling (*Sturnus vulgaris*)
21. Bengu / Golden oriol (*Oriolus oriolus*)
22. Trishtili i madh / Great tit (*Parus major*)
23. Bilbilthi i kallamishteve / Reed Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*)
24. Gardalina / Goldfinch (*Carduelis carduelis*)
25. Gushkuqi / Robin (*Erithacus rubecula*)
26. Korbi sqep bardhe / Rook (*Corvus frugilegus*)
27. Gala / Jackdaw (*Corvus monedula*)
28. Çafka e verdhë / Squaco Heron (*Ardeola ralloides*)
29. Laraska / Magpie (*Pica pica*)
30. Larashi kurrizkuq / Red-backed Shrike (*Lanius collurio*)

Çafka e vogël e bardhë / Little Egret

(*Egretta garzetta*)

- Gjatësia: 55-65 cm;
- Hapja e krahëve: 85-95 cm;
- Pesha: 350-650 gr;

Kjo lloj çafke është më e vogël. Puplat janë tërësisht të bardha, sqepi i gjatë është në ngjyrë të zezë, si të këmbëve, ndërsa pjesa mbështetëse është e verdhë. Në periudhën e shumimit, zogu zhvillon disa pupla shumë të gjatë dekorativ në gushë, në bazën e qafës dhe në mantel. Nuk ka tipare të dukshme që dallon dy gjinitë.

Foto: A.Palushi

Çafka e madhe e bardhë / Great White Egret

(*Egretta alba*)

- Gjatësia: 85-102 cm;
- Hapja e krahëve: 140-170 cm;
- Pesha:

Edhe kjo lloj çafke ka ngjyrë të bardhë dhe sqep me ngjyrë të verdhë në dimër, i cili bëhet i zi në periudhën e riprodhimit.

Foto: A.Palushi

Çafka e përhime / Grey Heron

(*Ardea cinerea*)

- Gjatësia 90-98 cm;
- Hapja e krahëve 170 cm;
- Pesha 1.000-2.000 gr;

Puplat janë gri në krye dhe të bardha në pjesën e poshtme. Këmbët dhe sqepi janë të verdhë. Individët e rritur kanë pupla të zeza në qafë dhe një tufë të zezë shumë të qartë tek zverku që fillon nga e zona e pasme lart tek syri. Tek individët e rinj dominon ngjyra gri. Nuk ka shenja të veçanta që dallojnë femrat nga meshkujt; zakonisht meshkujt janë pak më të mëdhenj. Ashtu si të gjitha çafkat fluturojnë duke mbajtur qafën palosur në formë S-je.

Dervishi / Crested lark

(*Galerida cristata*)

- Gjatësia 17 cm;
- Hapja e krahëve 29-34 cm;
- Pesha 35-45 gr;

Është një laureshë e madhe me çafkë. Sipër ngjyrën e ka bezhë në të verdhë me njolla kafe të erët, ndërsa poshtë bezhë e hapur me vijëza kafe mbi gjoks. Ka çafkë të gjatë kafe që shpesh e mban të ngritur. Sqepin e ka mjaft të gjatë në ngjyrë kafe, kurse këmbët kafe të hapur. Bishtin e ka kafe kurse pendët drejtuese të jashtëme ngjyrë ndryshku. Këngën e ka të ngjashme me atë të laureshës por ajo zakonisht këndon në tokë. Fluturon fuqishëm në grupe të vegjël në lartësi jo shumë të mëdha. Sekset nuk ndryshojnë në pamjen e jashtëme.

Kredharaku i madh / Great Crested Grebe

(*Podiceps cristatus*)

- Gjatësia 46-51 cm;
- Hapja e krahëve 59-73 cm;
- Pesha 800-1400 gr;

Kredharaku i madh ka qafë të gjatë në të bardhë, fytyrë të bardhë, kokë të zezë dhe një xhufke të kuqe dhe të bardhë.

Bajza / Coot

(*Fulica atra*)

- Gjatësia 38 cm;
- Pesha 600-800 gr;

Bajza ka pendë të zeza, sqep të bardhë dhe një njollë të bardhë mbi ballë. Bajza është një notare shumë e mirë. Këmbët e tyre janë të forta e të pajisura me membrana midis gishtave.

Foto: B.Hallaçi

Çafka sqeplugë / Spoonbill

(*Platalea leucorodia*)

- Gjatësia 80-90 cm;
- Hapja e krahëve 115-130 cm;

Çafka sqeplugë ka trup të bardhë, sqepi është ngjyrë kafe, i gjatë e i shtypur si spatul.

Pulbardha e zakonshme / Black-headed Gull

(*Larus ridibundus*)

- Gjatësia 38-44 cm;
- Hapja e krahëve 98-105 cm;

Shpejtësia e saj e fluturimit është rreth 10 metra në sekondë. Folenizon mbi tokë dhe preferon mjedise me lagështi, ligatinat ose kallamishtet. Ajo është shumë i shoqërueshëm në dimër. Nuk është një specie e detit të hapur dhe rrallë herë është parë larg brigjeve. Koka e mashkullit është ngjyrë kafe të errët, trupi gri, pika të zeza në krahë dhe këmbët pak të kuqe.

Turtulli / Turtle Dove

(*Streptopelia turtur*)

- Gjatësia 26-28 cm;
- Hapja e krahëve 47-53 cm;
- Pesha 150-225 gr;
- Jetëgjatësia 13 vjet;

Të dy sekset janë të ngjashme nga pamja e jashtme. Shpinën dhe krahët i ka kafe në të kuqeremtë me njolla të zeza, anën e përparme të qafës dhe gjoksin me nuancë të lehtë të kuqeremtë, kokën gri në blu kurse barkun dhe pjesët e poshtme të trupit të bardhëreme. Në të dy anët e qafës të riturit kanë breza bardhë e zi. Pjesën e poshtme të bishtit e ka gri në të zezë duke patur anash një brez të bardhë që e rrethon. Këmbët dhe zonën rreth syve i ka të kuqe, sqepin të murmë.

Foto: B.Hallaçi

Karabullaku i vogël / Pygmy cormorant

(*Phalacrocorax pygmeus*)

- Gjatësia 45-55 cm;
- Hapja e krahëve 75-90 cm;

Karabullaku i vogël ka sqep të shkurtër dhe të trashë, ngjyrë të zezë në kafe të errët me shkëlqim gri.

Kuqlla qafëgjelbër / Mallard

(*Anas platyrhynchos*)

- Gjatësia 52-56 cm;
- Hapja e krahëve 91-98 cm;
- Pesha 710-1440 gr;

Kjo specie karakterizohet nga një ndryshim shumë i madh midis mashkullit dhe femrës. Ato janë shumë të ngjashëm në formë por shumë të ndryshëm në ngjyra gati gjatë gjithë vitit.

Rosa kërre / Teal

(*Anas crecca*)

- Gjatësia 33-36 cm;
- Hapja e krahëve 70 cm;
- Pesha 270-394 gr;

Kojliku i zi / Glossy ibis

(*Plegadis falcinellus*)

- Gjatësia 55 – 65 cm;
- Hapja e krahëve 80 - 95 cm;

Kojliku i zi ka sqep të përkulur, është i zi në kafë me reflekse jeshile e të purpurta.

Mëllenja / Blackbird

(*Turdus merula*)

- Gjatësia 15-25 cm;
- Hapja e krahëve 47-53 cm;
- Pesha 150-225 gr;

Zakonisht meshkujt janë komplet të zi kurse femrat anojnë në kafë. Sqepi dhe sytë kanë një ngjyrë të verdhë të fortë ose portokalli

Pupëza / Hoopoe

(*Upupa epops*)

- Gjatësia 25-32 cm;
- Hapja e krahëve 44-48 cm;
- Pesha 46-89 gr;

Femrat janë pak më të vogla se meshkujt. Ka pamje shumë karakteristike, me sqep shumë të gjatë dhe pak me hark, ngjyrë kafë të errët dhe të zezë. Në majë të kokës ka një xhufkë me pupla. Krahët janë të shkurtër dhe të rrumbullakët, kurse bishti i gjatë dhe i ngushtë.

Foto: B.Hallaci

Bisht lëkundësi i verdhë / Yellow wagtail

(*Motacilla flava*)

-Gjatësia 15-16 cm;

Bishtlëkundësi i verdhë është sa një harabel i vogël. Karakteristikë e tij është se ai vazhdimisht tund bishtin. Ekzemplari i rritur është në ngjyre ulliri sipër dhe të verdhë poshtë.

Foto: B.Hallaçi

Bisht lëkundësi i bardhë / Pied Wagtail

(*Motacilla alba*)

-Gjatësia 18-19.5 cm;

-Hapja e krahëve 26-30 cm;

-Pesha 16-25 gr;

Bisht lëkundësi i bardhë ka formën e një harabeli por me i hollë dhe me bisht të gjatë që e lëkund shpesh si dhe sqep të hollë dhe të mprehtë.

Foto: B.Hallaçi

Drenja e livadhit / Meadow Pipit

(*Anthus pratensis*)

-Gjatësia: 14.5-15 cm;

-Pesha: 15-22 g;

Drenja e livadhit zakonisht në terren fshihet shumë lehtë. Puplat janë ngjyrë kafe në krye, ngjyrë bezhë në fund, e pajisur me vija të shumta të zeza mbi pjesën më të madhe të trupit. Këmbët janë rozë të zbehtë dhe ka sqep të e hollë.

Kumuria / Collared Dove

(*Streptopelia decaocto*)

- Gjatësia 32 cm;
- Hapja e krahëve 26-30 cm;
- Pesha 165 gr;

Ngjyra e saj është gri në të kuqe, pak më e errët në pjesën e prapme, krahët në kulm janë të errët ngjyrë kafe dhe në fluturim bishti është i bardhë me bazë të zezë. Në qafë qëndron një jakë e ngushtë e zezë.

Foto: B.Hallaçi

Cerloi i zi pikalosh / Starling

(*Sturnus vulgaris*)

- Gjatësia: 21 cm ;
- Hapja e krahëve 31-40 cm;
- pesha 80 - 96 g ;
- Jetëgjatësia 15 vjet

Shpendët e rritur në pranverë kanë ngjyrë të zezëreme me reflekse metalike violet dhe të zezëreme e njolla bezhë të shkëlqyeshme mbi shpinë. Sqepi është i verdhë në bazë për të dy sekset kurse pjesa tjetër blu e erët tek mashkulli dhe rozë tek femra. Këmbët i kanë kafe në të kuqërremta. Në vjeshtë janë më pak të shkëlqyeshëm ndërsa njollat e vogla bëhen të bardha. Bishtin e kanë në formë katrore dhe krahët trekëndëshe në fluturim. Shpendët e pa maturuar janë ngjyrë kafe uniforme. Cërloi është shpend që jeton në grupe të mëdha jashtë fazës së riprodhimit. Fluturimin e ka të shpejtë dhe direkt. Kënga e tij është e zgjatur dhe me shumë varjacione shpesh e shoqëruar me rrahje krahësh. Është imitues shumë i mire dhe konsiderohet pjesërisht shtegtar

Foto: A.Palushi

Bengu / Golden oriol

(*Oriolus oriolus*)

- Gjatësia 22 cm;
- Hapja e krahëve cm;
- Pesha 70 gr;

Mashkulli është i verdhë me krahë të zinj kurse femra e verdhë në jeshile me vija gri në bark.

Foto: B.Hallaçi

Trishtili i madh / Great tit

(*Parus major*)

- Gjatësia 15 cm;
- Hapja e krahëve 22-25cm;

Pendë si në jeshile mbi kurriz si dhe bishtin e krahët në gri-bojeqielli. Koka dhe gusha janë të zeza kurse faqet të bardha. Gjoksi është i verdhë me një vijë të gjatë të zezë nga gusha e deri në gjatësinë e barkut. Te meshkujt kjo vijë është më e gjerë.

Bilbilthi i kallamishteve / Reed Warbler

(*Acrocephalus scirpaceus*)

- Gjatësia 12.5—14 cm;
- Pesha: 15-22 g;

Është zog migrator. Sipër ngjyrë kafe, me nuancë të kuqërremë, poshtë i bardhë.

Gardalina / Goldfinch

(*Carduelis carduelis*)

- Gjatësia 12-15 cm;
- Hapja e krahëve 20-25 cm;
- Pesha 14-18 gr;

Ka fytyrë të kuqe gjaku rethuar nga një brez i gjërë i bardhë e pastaj i zi, shpinën dhe anët i ka kafe, bishtin të zi me njolla të bardha dhe me pendët e mbibishtit po të bardha. Pendët e krahut janë të zeza të përshkruara nga një brez i gjërë me ngjyrë të verdhë të forte. Mashkulli nga femra ndryshojnë shumë pak nga pamja e jashtëme duke patur kjo e fundit pjesën e kuqe të fytyrës më të vogël e cila nuk kalon kurë deri mbrapa syve.

Foto: B.Hallaçi

Gushkuqi / Robin

(*Erithacus rubecula*)

- Gjatësia 13-14 cm;
- Hapja e krahëve 6.8-7.7 cm;
- Pesha 11-22 gr;
- Jeton 3-4 vjet;

Kanë gjoks dhe ballin me ngjyrë portokalli. Pjesa tjetër e pendë është kafe ulliri dhe jashtë të bardhë gjoks. Sytë i ka të zinj, kurse këmbët gri në kafe. Të rinjtë është vështirë të identifikohen sepse ngjasin me zogjtë llojeve të tjera. Meshkujt mbrojnë territorin e tyre me egërsi duke luftuar me njëri tjetrin nganjëherë deri sa ngordh njëri. Edhe femrat mbrojnë territore për sigurimin e ushqimit. Në kërkim të ushqimit gushëkuqi i afrohet edhe banimeve të njeriut.

Korbi sqep bardhë / Rook

(*Corvus frugilegus*)

- Gjatësia: 47 cm;
- Hapja e krahëve: 81-94 cm;
- Pesha: 337-531 g;

Korbin sqepbardhë është e vështirë ta ngatërrosh. Ai është krejtësisht i zi me një shkëlqim të kuqërremtë. Në varësi të dritës, kreshta e qafës duket e gjelbër ose vjollcë-metalike. Ka sqep të mprehtë.

Foto: A.Palushi

Gala / Jackdaw

(*Corvus monedula*)

- Gjatësia 33 cm;
- Hapja e krahëve 64-73cm;
- Pesha 220-270 gr;

Pa dimorfizëm seksual, trupi i këtij shpendi është i zi me përjashtim të qafës që e ka ngjyrë gri. Sytë i ka të bardhë në të kaltërt ndërsa sqepin dhe këmbët të zeza.

Foto: B.Hallaci

Çafka e verdhë

Squaco Heron

(*Ardeola ralloides*)

- Gjatësia: 44-47 cm;
- Hapja e krahëve: 80-92 cm;

Puplimi në riprodhim ngjyrë okër, kurrizi me nuancë lejla.

Foto: A.Palushi

Laraska / Magpie

(*Pica pica*)

- Gjatësia 45-60 cm;
- Hapja e krahëve 56-61cm;
- Pesha 145-210 gr;
- Jetëgjatësia 15 vjet

Laraska pendët i ka të zeza me përjashtim të barkut, pjesës së sipërme të shpinës dhe pjesërisht krahëve të cilat i ka të bardha. Bishtin e ka të gjatë, sqepin të fuqishëm, si dhe këmbët e gishtat që të gjitha të zeza, ndërsa sytë i ka kafe të erët. Është shpend i shoqërushëm edhe jashtë periudhës së riprodhimit. Mashkulli është më i madh se femra.

Larashi kurrizkuq / Red-backed Shrike

(*Lanius collurio*)

- Gjatësia 17.5-18.5 cm;
- Krahu 8.8-9,8 cm;
- Hapja e krahëve 28-29 cm;
- Bishti 7.5- 8 cm;
- Pesha 25-35 gr;

Trupi i tij është i kuq në kafe në krye dhe rozë e çelët në të bardhë në bark dhe të gjitha pjesët e ulëta. Bishti është i zi me anët të bardhë. Koka është shënuar nga një maskë e lehtë me ngjyrë të zezë në fytyrë, më e dukshme te meshkuj, i cili kalon nëpër sy dhe shkon deri mbas veshit. Bishti është i zi dhe i bardhë në anët.

